Ч. 133 (10.810). Львів, пятниця 18 червня 1926. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Урядовий проект зміни конституції.

Як виглядатимуть повновласти президента. — Додаткова буджетова провізорія. — Пілсудський кине міністерство військових справ? — Коли буде проголошена амнестія? — ППС. і Визволенє про актуальні справи. — Знесення виняткового стану в Познанщині.

Варшава, 16. червня 1926.

На нинішнім засіданні ради міністрів принято проєкт закону, що зміняє і доповнює конституцію Польщі з 17. березня 1921. Найважніші зміни конституції такі: Сойм, скликаний у вересні на звичайну сесію, буде по чотирох місяцях замкнений, рахуючи від дня зложення йому урядом проєкту буджету. Якщо в тому часі буджет держави не буде ухвалений, то проєкт буджету, зложений урядом, дістає силу закону і буде оголошений в деннику законів як розпорядок президента держави. Президент держави розвязує сойм і сенат наслідком ухвали сойму або сенату, яка перейде більшістю 2/3 голосів у присутности половини числа послів, згл. сенаторів. Президент може розвязати сойм і сенат на внесення ради міністрів. Розпорядок у справі розвязання сойму підписує крім президента ще голова ради міністрів і всі міністри. Вибори відбудуться до 120 днів від дня розвязання. Речинець їх буде оголошений в розпорядку президента після розвязання сойму. Президент може до 30 днів після одержання ухваленого закону зажадати його розглянення вдруге; колиж сойм звернений йому закон таки ухвалить без змін більшістю голосів, то президент мусить його оголосити. Президент видає розпорядки з силою закону в часі, коли сойм і сенат розвязані, або коли мандати послів і сенаторів вигаснуть. Ці розпорядки не можуть торкатися зміни конституції.

Вчора зложено на руки маршалка сойму проєкт закону про додаткову буджетову провізорію за час від 1. липня до 30. вересня 1926. Рада міністрів ухвалила привернути урядничі побори у висоті з 1. грудня 1925, які, як відомо, обтяв був тодішній мін. скарбу Здзєховський.

Нинішня вечірня „Жечпосполіта" подає вістку, що Пілсудський хоче кинути становище міністра військових справ і задержати тільки провід у тіснішій военній раді й заняти становище ґенерального інспектора армії. Скільки в цій вістці правди, не знати.

Міністерство справедливости кінчить праці над т. зв. амнестійним законом, який буде відноситися як до політичних, так і до кримінальних проступників. Проєкт амнестійного закону буде пересланий раді міністрів до апробати, а потім до сойму для його остаточного поладнання.

Парляментарна комісія ППС. ухвалила виступити на першому засіданні сойму з внесенням на його розвязання і розписання нових виборів на день 17. жовтня 1926. Одночасно ППС. рішила внести на руки маршалка свій проєкт закону про повновласти для уряду в адміністраційній ділянці на час, поки збереться новий сойм. „Визволенє" на нинішньому засіданні рішило спротивитися продовженню посольських мандатів до дня найближчих виборів.

Тому, що відносини у воєвідстві поморськім успокоїлися, мін. внутр. справ виступив на нинішньому засіданні ради міністрів з внеском знести в тому воєвідстві завішення горожанських прав, себто відкликати вимковий стан.

За національну школу.

Віче львівського громадянства.

Народня Організація Українців міста Львова скликала в понеділок 14. ц. м. публичне віче в справі положення української школи під Польщею. Віче відбулося в салі Музичного Інституту ім. Лисенка, стягнувши до 1000 осіб — доказ, що ідея української школи находить новий відгомін в серцях львівського українського громадянства. Заступлені були всі круги українського населення міста Львова: робітники, ремісники, купці, інтелігенти. Мало було представників жіноцтва.

До президії віча вибрано проф. Мих. Бабина і п. Мих. Галібея. Секретарювали пп. Ів. Райтерівський і Волод. Леницький.

З дуже гарним рефератом виступив голова „Просвіти" проф. Мих. Галущинський, що обговорив основно всі наболілі питання українського шкільництва і поставив відповідні резолюції.

В оживленій дискусії забирали голос: п. Тарнавський, п. Малицька (в справі практичного виховування дівчат поза школою, проф. Березовський (в справі фахових шкіл), д-р О. Марітчак, ред. Паліїв (у справі плекання характерів і волі до чину), п. Габа, п. Добрянський і ин. Присутні реагували живо на всі порушені в дискусії справи, особливож на порушену п. Малицькою справу повитання през. Наймана оплесками на ювилейному святі школи Шашкевича.

Віче ухвалило резолюції референта, в яких поставлено домагання широкої розбудови українського шкільництва на всіх українських землях під Польщею, як і покарання всіх тих польських чинників, що прикладали свої руки до нищення нашої школи, до масового перекидування українських учителів на етноґрафічні польські території, до ломання обовязуючих законів у шкільних справах. Ухвалено теж резолюції д-ра Марітчака (школою може управляти тільки сам нарід), п. Малицької (в справі курсів для провідниць діточих садків і захоронок) і п. Личковського (в справі „Українсько-Руської Бурси ім. гр. Шептицького", яка з вини наших людей є нечинна).

Віче закінчилося в 10 год. вечером відспіванням національного гимну.

Новий уряд Бріяна.

Париж, 16. червня 1926.

През. Думерґ після конференцій з ріжними політиками, м. и. з Еріотом (який не приняв місії) і з Поанкаре — поручив Бріянові утворити уряд. Бріян місію приняв і почав конферувати в справі обсади тек. М. и. конферував із Поанкаре, якого бажає мати міністром скарбу. Поанкаре, мабуть, згодився на це предложення, але поставив далеко йдучі умовини. Оконечного утворення уряду сподіються нині.

Криваві заворушення в Празі.

Праґа, 16. червня 1926.

Дня 15. червня робітники кількох празьких фабрик покинули працю й відбули віча проти аграрних мит. Демонстранти обкидали поліцію цеглами. В ред. „Нар. Лістів" вибили шиби. Пл. св. Вацлава поліція опорожнювала кілька разів. Арештували 36 осіб. Товпа кинулася на поліцію, щоби відбити арештованих. Поліція дала сальву. Було ранених 10 поліцаїв і 1 надкомісар.

З судової салі.

За приналежність до Української Військової Організації.

Львів, 17. червня 1926.

Після переслухання свідка Грицака зі Станиславова зізнавав постерунковий Краснік. Він конвоював почтовий віз зі станиславівського поїзду. Листар Білоус віз тоді около 80 тис. зол. до Калуша. Нараз 4—5 людей наблизилося до воза і крикнули „Стій!" Свідок зорієнтувався, в чому річ щойно, як посипалися стріли. Білоус зіскочив із воза й хотів сховатися в збіжу, а свідка тимчасом уже ранили в груди й живіт. Він упав із воза, всетаки стріляв. Коли прицілився до напасника, який задержав коня, побачив, що на лінії стрілу є шпиталь. Боявся, щоби не поцілив когось невинного, тому не стріляв. Тоді один із нападаючих схопив його ззаду і вкинув до рова. Зібравши всі сили, стріляв іще пять разів і напасники розбіглися. Побачив, що надїздить фякер. Казав йому стануги, а коли цей не послухав, вистрілом приневолив його до того. Скриньку з грішми перенесли на фякра і перевезли до міста. За те з почт. візником одержали по 200 зол. Свідок пролежав у шпиталі півпята місяця, де його зоперували. Тепер нездібний до праці. Каже, що перший підчас нападу на почту в Калуші стріляв обв. Біґун. Пізнає його, впевняє, що тоді мав бокобороди, а тепер обголив їх. Инших учасників нападу не пізнає. Обв. Біґун заперечує Краснікові зізнання; в критичному часі був у Празі, на що має свідків Остапа Коберського й Федака. Коберський зізнав, що Біґун дня 30. травня 1924 р. був у Празі й деклямував на концерті в честь Ів. Франка. Обор. д-р Ганкевич представив посвідку комісаріяту чехословацької поліції в Сміхові, на доказ, що 30. травня був у Празі концерт в честь Франка, дальше предложив протоколи Укр. Студ. Громади в Празі, з яких виходить, що Біґун в дні нападу на почту був у Празі. Прок. Ґіртлєр спротивився тим доказам, бо посвідку поліція видала на домагання приватної сторони, а не суду, та тому, що з посвідки не виходить, що Біґун брав участь у концерті. Протоколи списані в колах, до яких належав Біґун, тому тяжко приписувати їм вартість безсторонного доказу. Дальше зізнавав Вал. Ган, комісар політ. комісії в Стрию. Він твердить, що Біґун є вбийником постерункового в Дулібах, а є теж підозріння, що належав до гуртка, який кинув дві бомби на мості в Стрию в 1922 р., коли то згинув один постерунковий. Поліція має фотографію тих виновників, а між ними є і Біґун. У мешканні Біґуна був „штаб терористів", які виконали в околицях Стрия багато замахів. Комісар Ст. Вненкевич зі Станиславова знає Біґуна здавна, каже, що Біґун носив бокобороди, про що згадував поліцай Краснік. Біґун організував із Стефанишином саботажі. Вкінці твердить Вненкевич, що пост. Громадку вбив Дубаневич, бо був при конфронтації Дубаневича з одним із свідків, якого переслухають пізніше. Той рішучо пізнав Дубаневича.

Дальша розправа нині.

Біржа.

Гроші.

Курс ефективного доляра вагався 16. червня між 10·18—10·22 при трохи сильнішій тенденції. Канадійський доляр 10·10—10·12. Польський Банк платив без зміни 9·8.

Збіжжа.

Пшениця сильно оферована, при дуже слабому попиті. Жито пошукуване зі свіжого намолоту, в ціні трохи сильніше. Зацікавлення ячменем при мінімальнім оферуванні. Попит на овес при достаточній подачі в ціні дотеперішних нотувань. Тенденція вдержана. Настрій спокійний. Ціни оціночні без трансакцій: пшениця біла 43—44, пшениця червона 46 47, жито галицьке 27—28, ячмінь пастівний 27—28, овес галицький 32—33.

Рвуться греблі.

Львів, 17. червня

Нераз і не два писали ми про те, що наростаюча на Україні українська національна стихія не дасть себе вбрати в ніякі чужі хомути, не дасть себе втиснути в ніяке штучне, хочби й як складно та вміло побудоване комуністичними техніками корито, бо вона стихія, бо вона росте і пливе з розмахом і своїм природним шляхом. Те, що ми так часто писали, починає нині здійснюватися. Починає здійснюватися скоріше, як можна було сподіватися.

Прорвалась гребля! Прорвалась штучна тама в тому місці, де прориву всі найменше сподівалися, прорвалась там, де на сторожі комуністичної тами стояли самі комуністи, але комуністи Українці. І повстав шум, счинився великий гармідер. На сторінках преси заговорили всі лідери партії і всі лідери уряду. Випрямилась у всю величінь пануюча тепер на Україні КП(б)У. і вспіла вже приняти навіть постанови щодо дальшого проводження українізації, вспіла встановити для неї нові межі, вспіла висунути на перший плян погрозу проти українського шовінізму в партії і поза нею.

Щож сталося? Довго велася на Україні чисто літературна дискусія про завдання нової пролєтарської літератури, про перспективи розвитку української культури, що не переходила поза межі чисто культурних і літературних інтересів і обмежувалась виключно майже до сторінок літературних журналів.

Ломили в ній копії на папері два провідники протилежних літературних угрупувань. Їх літературний двобій, незвичайно затяжний, чим далі тим глибше входив у само ядро справи. В ході дискусії ставали перед дискутантами щораз то нові проблєми. З одної сторони стояв Пилипенко голова селянських письменників, обєднаних у „Плузі", а з другої сторони М. Хвильовий, молодий письменник і теоретик та ідейний провідник групи пролєтарських письменників, синів індустріяльного міста, обєднаних давніше переважно в „Гарті" а тепер у „Ваплїте". Біля них витворилося два поважні табори. Обидва розпоряджували значним числом своїх беззастережних прихильників і оборонців. І С. Пилипенко і М. Хвильовий — Українці і до того комуністи. А тому й дискусія їх велася в доволі широкому діяпазоні. Хвильовий закидував „Плугові" ухили від пролєтарської ідеольоґії в літературі, закидував йому пачкування в літературу глитайської та сільської куркулацько - буржуазної ідеольоґічної саламахи.

В запалі дискусії торкнувся Хвильовий комуніст і такої дразливої теми, як та, на що має орієнтуватися молода українська література і взагалі культура (роз. пролєтарська): на Москву чи на Европу? — Тут у ньому переміг український національний інстинкт, перемогла стихія і він написав:

„Подальше від Москви (як центр пролєтарської ідеольоґічної боротьби!), в ній нема нічого путнього, чого можна навчитись!"

А далі ще таке:

„Від російської літератури, від її стилів українська поезія мусить як мога швидше тікати..."

здначе це не було ще ніякою опікою над дими найнещасливішими. Сподіваємося, що відтепер ця справа піде краще. Філія УКТОнІ. в Яворові є першою філією, основаною в краю. Нехай громадянство Яворівщини пригадає собі тяжкі труди УГА., той тернистий шлях, по якім вона йшла від самого світанку волі, нехай пригадає собі себе самого з того часу, коли з запалом власними грудьми захищало рідне гніздо й нехай щиро заопікується інвалідами, тими живими памятниками наших визвольних змагань. Рани наших інвалідів ще не згоєні, ще кровавлять. Не сміємо байдуже дивитися на їх нужду. Прихильним відношенням до них і матеріяльною піддержкою мусимо загодити пекучий біль їхніх ран і забезпечити їх перед нуждою та голодом. — Льокаль філії міститься на разі в домівці каси „Народній Дім" в Яворові. Там удіюється також всяких інформацій у справах інвалідів. Там також голоситися в члени Товариства. Хто з громадян Яворівщини назве себе свідомим Українцем, а не стане членом філії УКТОнІ., тому багато ще бракує до його повної національної свідомости. Оскільки сусідні округи, як Судова Вишня, Немирів, не думають у скорому часі засновувати в себе філій УКТОнІ., то повинні відповідно до статута і громадянського обовязку приєднатися до філії в Яворові. *Член філії.*

Кути, пов. Косів. (*Концерт у честь Шевченка*). І в нашій глухій закутині відбувся традиційний концерт у честь нашого генія Тараса Шевченка, на жаль, у винайменій жидівській салі, бо будова власної домівки протягається через недостачу фондів. В програму концерту входили точки мужеського і мішаного хору під управою п. Мих. Гоцка, який завдав собі досить труду, щоб підготовити мало вироблених співаків, як також виступи оркестри мандолиністів. Хор співав легкі річи, як „Ой щож бо то за ворон" і ин.; враження було гарне. Сальонова орхестра під батутою того самого дирігента виконала досить вправно при допомозі жидівських скрипачок пп. Штайгман твір „Сни Шумана". Загальне враження з концерту миле, тимбільше, що саля була прекрасно декорована живими цвітами і гарними стилевими килимами гуцульських взорів, виконаними в фабриці Ілька Глібчука тут в місці. Саля була переповнена, шкода тільки, що не було майже нікого з селян, тому булоб корисно уладити концерт з подібною програмою в Старих Кутах і дооколичних селах, бо цим способом скорше здобудеться фонди на будову Народного Дому, як збірками по домах. Свято розпочав палкою промовою п. д-р Гардецький, закінчив хор відспіван ям „Заповіту" і гимну разом з публикою. — *Громадянин м. Кут.*

Устрики Долішні. (*З культурно-просвітного руху*). Перед світовою війною було тут життя, були й ріжні освітні та економічні установи. Війна, як всюди, знищила й у нас всі проблиски того життя. Щойно в останніх 2—3 роках, при консолідації нових трудових сил з інтелігенції і міщанських кругів, позбувшись поділу на „партії", почали ми думати про обнову давних установ і заснування нових, які вказувалиб на живучість народнього духа і в тій підгірській закутині. Праця почалася поволі але інтензивно, до чого у великій мірі причинилося те, що перед 2 роками осів в Устриках наш чоловік, адвокат д-р О. Пеленський. І так найперше заходами о. Миляшича з Мочар і його сина Таня, при добрій волі старих працьовників на народній ниві, приступлено до віднови кредитов. тов. „Народній Дім", яке перемінено на кооперативу. Кооператива увійшла в життя минулого року і є надія, що з часом розвинеться в сильну економічну установу, яка згуртує коло себе поменші сільські кооперативи, що основуються в дооколичних громадах. Заходами д-ра Пеленського основано при кооперативі просвітно-забавову секцію, яка займається улаштовуванням театральних вистав, концертів, фестинів, забав, гуртує й освідомлює молодь; основано бібліотеку й випозичальню книжок, що вже тепер має кілька соток книжок з нашої і чужої літератури.

Всі слухали з насолодою продукцій нашого хору, який під умілою управою дірігента п. Брика виказав дуже солідне підготування. Сольові точки віддав зі зрозумінням і відчуттям духа народньої пісні відомий баритоніст, о. Адріян Левицький з Рябого.

Другий концерт (в честь Шевченка) відбувся 10. VI. і пройшов вже, правда, скромніще, бо в тіснішому національному кружку, але зате поважніше, відповідно до хвилі. Програму його виконано по мистецьки. В святочно прибраній салі церковного дому уставлено на сцені бюст нашого Генія, а зібрана місцева і замісцева публика виповнила салю по береги. Свято розпочав мужеський хор відспіванням „Заповіту" і піснею „Заввенімо", після чого до зібраних палко промовив інж. Чуквінський. Загальне заінтересовання викликала діточа сценічна вистава „Дядько Тарас". Дівчатка і хлопці в народніх строях з ентузіязмом виголошували Тарасові поезії, а присутні родичі із гордістю гляділи на свої милі діточки й тішилися тим невимовно. З декляматорок заслугує на похвалу чотиролітна донечка п. Коцв. Другу декламацію „Тополю" Шевченка виголосила п-а Чуквінська при кінцевім теноровім сольосспіві д-ра Пеленського. Програму свята доповнив ще мужеський хор і солісти. Публика виходила з того народного свята вдоволена. Треба признати, що такі народні свята відсвіжують атмосферу нашого щоденного життя і відбадьорюють присипану нераз у декого народню свідомість. — Нарешть треба згадати, що дня 6. ц. м. відбулися в Устриках перші установчі загальні збори УПТ. Збори отворив голова комітету основників д-р Пеленський короткою промовою і покликав на предсідника місцевого пароха й декана о. Мих. Жарського, котрий щирими словами заохотив численно зібраних до вислухання реферату про вагу і значіння Рідної Школи для нашого поневоленого народу. Опісля виголосив реферат делегат Централі УПТ. зі Львова п. Ясінчук. Головою вибрано д-ра Пеленського, а до Управи увійшли між ин. о. декан М. Жарський, місцевий парох, докторова п. Володимира Гуквич, о. Вол. Вербенець з Берегів Дол. і п. інж. Чуквінський, які дають запоруку, що гідно сповнять наложені на них статутові обовязки. Відрадною появою на зборах була численно заступлена молодь обох полів, яка в кличі „Рідна Школа" бачить опору й основи нашої будучности.

Обсерватор.

З судової салі.

Томашів Люблинський, 12. червня 1926.

Саме в часі коли марш. Пілсудський боровся у Варшаві на чолі відданих собі полків „за санацію і демократію" в державі, на Холмщині, у м. Томашеві біля Замостя, місцева влада заарештувала цілий ряд свідоміших одиниць зпоміж місцевої української молоді і відомими поліційними методами знущань над арештованими вимушувала зізнання. Головно намагалася влада вимушувати приналежність до неіснуючої у нас української комуністичної організації, хоч докладно переводжені ревізії доказували цілковиту неповинність арештованих громадян. Цілою й одинокою провиною цих нещасливців є тільки те, що вони є національно свідомі Українці і мають сміливість читати українські часописи. Взагалі тут у нас панує система всякими способами нищити перш за все передплатників і читачів української преси. Те страшне полювання з нагінкою численних шпиків і поліцейських розпочалося дня 13. травня в год. 4 ранку в порозумінні з прокуратором Краєвським з Замостя та командантом поліції в Томашеві Юзефом Рустом. Арештовано: Біронта Волод. з Пасічної, Зеброна Олексу, Гриневецького Волод., Жовкевського Волод., Поліщука Івана, Умінського Евгена, Остапчука Семена — всіх з Томашева, дальше Матвіїшина Семена з Рогужна, Матвіїшина В. з Тарноватки, Драбинського Антона з Верщиці, Шуру І. з Любчи, Королька Миколу, Хітрея Петра, Росіяна з Юрова та багацько инших, яких прізвища нам годі було роздобути.

У всіх арештованих переведено докладну ревізію, одначе ні в одного з них нічого „компромітуючого" не найдено. Всіх арештованих вивезено у кайданах на постерунок до Майдану Горішнього, томашівського повіту, де кожного зокрема допитували, били й тортурували в безприкладний спосіб. Так на примір: сковували руки та ноги тортурованого, перекладаючи патиком, та лежачого на землі били в пяти залізними прутами; дальше наливали води у ніс, підривали зі всієї сили за волосся до гори, а коли мучені обомлівали, тоді їх зливали водою і знова дальше по звірськи били й робили всякі просто неймовірні знущання над нещасними. Тих варварських тортур допускалися головно поліційні агенти в приявности комісаря поліції з Томашева Юзефа Руста, секретаря слідчого судді з Томашева, а дуже можливо, що і з відома прокуратора Краєвського. Після таких звірських знущань деяких звільнено, решту відіслано по темницях у Люблині, Замостю, Білгораю, Янові і Красноставі.

Рідні арештованих і тортурованих нещасливців цим шляхом прохають наші політичні чинники, як також Українську Парляментарну Репрезентацію поробити всі якнайбільш рішучі заходи в обороні неповинних українських горожан. З окрема ж слід поробити заходи, щоби зізнання, вимушені звірськими тортурами томашівських катів, були уневажнені, щоб потягнено до судової карної відповідальности всіх, котрі спричинили і виконували ті бестіяльські знущання, а вкінці, щоби слідчі доходження були як найскорше покінчені, аби ті нещасні жертви вітосівсько-ендецького режіму були негайно ще перед судом звільнені, хочаб за кавцією, а передовсім, щоб заперестано дальші побивання та тортури і щоб безпроволочно дальше ведення справи віддано в руки осіб, які розуміли би, що й до українського населення слід примінювати хоч мінімум гуманности й безсторонности у слідчім поступуванні.

Свідки в справі примінювання тортур: Шикула Степан зі Слятина (гм. Ярчів, томашівський пов.), Кінах Грицько з Губенка (гм. Річиця, раворуського повіту), Бонк Иосиф з Майдану Горішнього (томаш. пов.), Яструб Андрій з Корчина (гм. Ярчів, томаш. пов.), Накапала Евгенія з Пасічна (гм. Паски, томаш. повіту). Ще є багацько инших, що чули страшні стони та крики катованих. Для характеристики додам, що в арештованих як „комуністичні" забрано хрунівський „Дзвін" та львівське цензурне „Діло" і „Новий Час", як також „комуністичну" книжку про Богдана Хмельницького.

Нові книжки і видання.

КНИЖКИ:

Грицько Чупринка: ТВОРИ. Перше посмертне видання з матеріялами до історії тексту, під редакцією Павла Богацького. З вступною статтею Вол. Дорошенка. Портрет роботи проф. Петра Холодного. Окладинка Роберта Лісовського. Український Видавничий Фонд. Прага 1926. ст. 530. Ціна 2 доляри. (На складі Книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові).

Катря Гриневичева: НЕПОБОРНІ. Оповідання. Вид. „Логос", Львів 1926, ст. 174. Зміст: 1) Утеча. 2) На весняній сопілці. 3) Дорога. 4) Кварантана молиться. 5) Як згасне день. 6) Біля воріт. 7) Паска красна. 8) Під чужим небом. 9) Тіни ночі. 10) Параска Гоголь. 11) У кістях туги. 12) Лист. 13) Весіля Карапульки. 14) Над ставом Сільое. 15) Бабуся. 16) „Окропиш мя иссопом". 17) Пісня жорен. 18) Розпяття. 19) Спомини. 20) Сторінка зі щоденника. 21) Lux in tenebris. 22) З книг вигнаного народу. 23) На новосіллю.

ЖУРНАЛИ:

„СВІТ" ілюстров. ч. 11—12. Зміст числа: М. Рудницький: Франко і наша суспільність. М. В.: Із недрукованої Франкової лірики 80 рр. XIX. в. М. Возняк: Франків розрив із польською пресою. Д-р Іван Франко: Поет зради. Д-р І. Кобилецький: Мої спомини про Івана Франка. Д. Козій: Етичні основи Франкової творчости. Анрі Барбіс: Дзвони. М. Кічура: Без щоглів, без вітрил... З нашої кооперації. Зелені свята — дні українських інвалідів! Ос. Залеський: К. Вебер. М. Творидло: Господарсько-садівнича школа в Миловані. Смерть С. Петлюри. Богдан Кравців: Край насипів шляху погублені хатки. В. Моравський: Дещо про відмолоджування. Всячина. Веселий куток. Загадки. Ілюстрації: Вілля в якій мешкав Іван Франко. Іван Франко. Дружина Франка, Ольга. Місце, де стояла родинна хата Івана Франка. Іван Яцудяк і Ящь Олексівський, знайомі Франка, господарі з Ясениці Сільної. Місце, на якому стояла кузня батька І. Франка. Гімназія в Дрогобичі, в якій вчився І. Франко. Брат і братанич Франка в окруженні пластунок. Каменярі — рис. П. Ковжун. Комісія „Маслосоюзу". З життя українських інвалідів (4 світлини). Госп.-сад. школа в Миловані (4 світлини). С. Петлюра. Учасники кооперативного курсу в Ковлі. Новий президент польської републики проф. Гнат Мосціцкі.

СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСТНИК; видає Центр. Союз Українського Студентства. Прага, червень, ч. 6. Зміст: Евген Маланюк. Поліття I—V. Вірші. Є. Гловінський. До справи обєднання української еміграції в Ч. С. Р. Всеволод Петрів. Усуспільнення військових знань. Володимир Мартинець. Критичні уваги до „Листів до Братів Хліборобів" В. Липинського. І. Калинович. Зачароване коло. Херсонець. Про дурьдаріних і инших снукідз. М. Диканько. Національна політика (Фейлетон). Українське студентське життя. З життя чужоземного студентства. Спорт. Ріжне. Цесус. Бібліографія. Юрій. Липа. Світлість Княиня. — М. Чайківський. Альгебра т. I.—II. Д-р С. Романовський.

НАША БЕСІДА, ілюстрований двотижневик літератури, науки й мистецтва. Варшава, червень ч. 11. Зміст: В. Островський. Природа чи доктрина.—. Шумський. Ридають зорі. — М. П. Симон Васильович Петлюра.—В. Павлович. За права церкви. — М. Диканько. Юка. — А. Карашевич. Одужання. — В. Островський. Хрест отця Василя, повість з життя волинського духовенства.—А. Кор—ський. З подорожі до Півд. Америки. — Л. Л. Французька мова, як мова дипльоматична. — Література, наука, мистецтво: Бібліографія, наука, в находи, відкриття; театр і музика; пластичне мистецтво. — В дні національного смутку. — Загадки. Премії. Пожертви. До Передплатників, Оголошення часопису „Народ" і инші.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор під управою Дм. Котка.
Пятниця 18.VI. Гусятин.
Субота 19.VI. Чортків.
Неділя 20.VI. Чортків.
Понеділок 21.VI. Борщів.
Вівторок 22.VI. Борщів.
Середа 23.VI. Бучач.
Четвер 24.VI. Бучач.
Субота 26.VI. Заліщики.
Початок о год. 8·30 вечером. Ціни скрізь знижені.
1659 28—?

Український Театр під дир. Ів. Когутяка.
Березовиця: Саля гмінна.
Четвер 17.VI. „Воскресення".
Пятниця 18.VI. „Воєнний похресник".
Субота 19.VI. „Війна з жінками".
Неділя 20.VI. „Запорожець за Дунаєм".
Збоpiв.
Понеділок 21.VI. „Поцілунок Юди" (премєра).
Вівторок 22.VI. „Посмобна ніч".
З днем 1.VII. театр відїздить на сезон до Косова і Кут а пізніще до Сколього. В репертуар входять найновіші модерні штуки.
1941 1—?

З нагоди свойого вінчання, що відбулося дня 8. ц. м. в церкві Преображенській у Львові зложили на „Рідну Школу" 30 зол. Вп. Стефанія і Осип Федорович. Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа УПТ-ва. 194.

Приватний жіночий учительський семинар Кружка УПТ-ва в Стрию. Вступні іспити на II. і III. курс відбудуться дня 24. червня. Зголошення приймають ся до 19. червня включно. Вступні іспити на I. курс відбудуться 28. червня а реченець зголошення 26. червня. — Дирекція.
1938 1—2

Вписи до Торговельної школи Т-ва „Просвіта" у Львові, вул. Коперніктів ч. 1. відбуватимуться в днях 22—30 червня 1926 від 10—12 год. Вписове 10 зол. місячна оплата 20 зол. Школа має права прилюдних шкіл, а її ученики(-ці), діти державних функціонарів, дістають зворот оплати. — *Управа.* 2—2

Дирекція прив. дів. учит. семинара УПТ. ім. Т. Шевченка і дів. гимназії гуманістичного типу у Львові вул. Мохнацького ч. 12. подає до відома, що вступні іспити до семінарії від I.—IV., а до гімназії від IV.—VII. кляси відбудуться в днях від 22.—25. червня 1926. Вписи до всіх кляс безпосередно по зложенню іспиту. Зголошення приймається кождого дня. — *В. Адріянович.* 1925 3—4

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10

ги такі: Володимир 12 років, донька Тамара 9 років, Славця 5 літ і Тарас 7 місяців, усі дуже гарні. Їх молода мама померла при пологі. Тамара подібна на маму, має чорні очі і дуже гарне волосся. Славця бльондинка і Володимир бльондин зі синіми очима, як у батька. Вони мають на Вел. Україні свої добра і мусіли втікати підчас революції. Батько не має ніякої праці і живе з того, що йому дають, так, що дітям грозить тепер голодова смерть. Мешкає в селі Пасічна, біля Станиславова, в 3-ох кільометрах, при польській родині. Якби хто хотів дати грошеву допомогу дітям або які річи, нехай вишле на адресу д-ра Волод. Яновича, у Станиславові, який тимчасово біженцями опікується. — Марко Погорілий.

— Оборона чести чи комедія? Два достойники польської републики розсуджували свою честь поєдинком. Ген. Шептицький не хотів подати руки ґр. Скшинському в одним клюбі з політичних мотивів, а візваний на поєдинок не хотів його прийняти, закриваючи себе формальними приписами. Мировий суд приневолив його до цього. Ген. Шептицький стріляв перший на 15 кроків, не влучивши. Ґр. Скшинський не хотів стріляти, кажучи: „Стверджую, що я свідомо не стріляв. Хто у Польщі судить у своїй чести та совісти, що має право стріляти до мене та до того, що я репрезентую, нехай стріляє". Противники не примирились. Польська опінія оцінює поєдинок, згідно зі своїми політичними та приватними симпатіями. Противники ґр. Скшинського кажуть, що його поведінка була „фанфаронською". Але чим був увесь поєдинок, формально заборонений законом, а до якого приневолює кожного офіцира своєрідний кодекс чести, який кінчиться стріляниною в воздух?

— Нова банкова панама. Кожний, хто хоче вивезти за кордон якийсь крам, мусить мати „валютову посвідку" від „Банку Польського". Ця посвідка стверджує, що особа склала чужу валюту в державнім банку, а це значить, що: має скласти, бо спершу їде на чужину крам, а потім складають у банку гроші. Якийсь добродій Моравец одержав силу таких посвідок від відділу „Банку Польського" в Катовицях. Тоді відпродав їх якомусь Сайді, а той почав ними торгувати у Віденській каварні у Львові. Заробивши 10.000 долярів утік, та на ньому заробили ще й купці, що понавозили багато харчів і худоби. Такими шляхами ходить банкова польська господарка.

— З темної хроніки. Вчора судив львівський суд справу з перед кількох місяців: намагання познанського діловода Роберта Ляньа задушити чорно-біржевика Кнавера, який приніс йому міняти доляри до кімнати готелю „Савой". Лянґ мав спільника, бувшого волинського поліцая, Карватовського. Карватовський хотів зашморгнути петлю на шиї Кнавера, але цей встиг ударити на ґвалт. Карватовський утік і поліція до цього часу його не найшла, Лянґ, його спільник, дістав 2 роки тяжкої вязниці. — Почтовий урядовець Стефан Ломніцький викрадав з американських листів доляри, за що дістав тиждень арешту. — Остання львівська неділя записалась чорними буквами в поліційній хроніці та анналах наглого поготівля: майже 20 осіб покололи ножем по шинках, фестинах і приватних забавах. Замарстинів, Жовківське та Янівське боролись у цих змаганнях за першу нагороду. — По Львові ходять постійно ошуканці, які виступаючи як податкові побориі, беруть по хатах гроші і щезають. А якийсь Гроснас одурив кільканацять аптикарів як представник віденської фірми біля. Правда, що „не здуриш аптикара купервасом", але біллям можна.

— З епідемії самовбивств. У селі Заберезе, станиславівського повіту, повісився 20-літний парубок Юрко Кеманюк, з остраху, що поліція шукала за ним як винним у злочині насильства.

— Військові крутійства. У перемиській військовій окрузі заробляв великі гроші якийсь лікар-капітан Ц., який довгий час звільняв тих, що платили йому великі хабарі. Його арештували. Ясно, яка національність користала найбільше з цих ласк — та, що найбільше боїться війська, а є найбільше грошевита.

— Наслідки бурі. Град, який упав минулої суботи, знищив у селі Домажир 650 гект. землі, так, що 700 мешканців є зруйнованих.

— Самовбивство російського письменника. Російський письменник Андрій Соболь, що віддався льояльно тілом і душею на службу пролетарській літературі та що один з перших помирився з більшовиками, наложив на себе руку в Москві. Йому більшовики всеж не довіряли. Ще недавно, бо на кілька днів перед катастрофою, був на Соболя поміщений донос у журналі „На літературному пості", що він є реакціонер. Це було теж одною з безпосередніх причин самогубства. Переслідування більшовиків і їх недовіря до письменника, що віддав себе їм на службу, вложили йому до рук зброю, для вкорочення свого життя.

— Бувші американські жовніри можуть їхати до Америки. Одержуємо таке офіціяльне повідомлення: Державний департамент у Вашинґтоні повідомив американський ґенеральний консулят, що чужинці, які служили в американській армії або маринарці, у часі між 5 квітня 1917 р. і 12. листопада 1918 р., а одержали похвальне звільнення зі служби і не є виключені від прав придбати американське підданство — можуть одержати дозвіл виеміґрувати до Зединених Держав, поза означеним числом. Такий дозвіл можуть дістати також жінки бувших американських військових, діти, нище 18 літ (незамужні та нежонаті) і мужі жінок, які брали участь у світовій війні, а саме в випадках, коли хотять супроводити їх або хотять виїхати за ними, не пізніше як шість місяців від їх виїзду. Цей закон є правосильний до 26. мая 1927. Чужинці, які будуть зголошуватись як ветерани за візою, поза чергою, повинні предложити оригінальне свідоцтво звільнення з армії або американської маринарки, чи посвідку, яка стверджувала би, що мають таке свідоцтво та инші вдоволяючі докази на те, що одержали похвальне звільнення з армії та американської маринарки. Одночасно треба предложити всякі документи, яких домагається звичайно від усіх еміґрантів, що стараються за американську візу.

— Новий правильник іспитів зрілости виданий б. мін. Ст. Ґрабським стрінувся згострою критикою польських педаґоґів по причині своїх часто невідповідних і неоправданих постанов, та неясности, чого найліпшим доказом раз-у-раз видавані до нього доповнення та пояснення. Найабсурдніші є його постанови що торкаються непольських заведень, а передовсім та, що ученики тих заведень мусять здавати крім своєї рідної мови ще й польську, хоча ученик польської школи не мусить здавати української мови. Внаслідок цього ученики непольських гімназій здають шість предметів устно, а чотири письменно, і між ними все з польської мови.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Сусідські порахунки.

Від якогось часу Українці тішаться такою волею в границях Польщі, що хіба вже ніде їм ліпше не може бути. Поліція не арештує за думки, криміналі не переповнені політичними вязнями, старости дозволяють навіть на концерти і панахиди. А в пресовій ділянці просто рай: Майже що друге число часопису несконфісковане. Навіть як якийсь із вищих достойників украде гроші, то вістка про це не підпадає конфіскаті.

Ідилічні відносини між зайшлими Українцями й автохтонами-Поляками почали набирати чимраз більшої тривкости і стійности. Виринули навіть думки латинізації обряду, азбуки й метрик.

Та... від чого на мало — Польщі „Слово Польске"? Побачило воно, що як так далі піде, то стратить рацію істнування і ту решту передплатників, яку ще має.

І почалося...

Прушинський скликав засідання редакції, на якім було порішено: республика в небезпеці, бо прокураторія час до часу не конфіскує зовсім українських часописів.

На першу чергу пішло „Діло" і почалися ревеляції.

Фейлетоніст „Слова Польского" Янек обчислив на папері, що редактори „Діла" за шість літ створили шість міліонів Українців. Був давно їх тільки міліон, а тепер є аж сім...

Хронікар (імя рек) додумався до фактичної причини клигання річипосполитої і незавидних господарських відносин: „Всьому винен Галактіон Чіпка!"

Що-до першого закиду, то він хоч і неправдивий, всеж таки потверджує славу Українців як молодого, дужого і многонадійного народу.

Адже загально відома річ, що неодин шляхциора чи шляхцянка завдячує своє життя обставині, що в їх батьків служив який там Грицько чи Павлько.

Або Волинь!...

До часу, заки туди зайшла українська армія, було на Волині ледви 5 прц. Поляків. Тепер там нараховує їх статистика аж 35 прц. Не можнаж припускати, щоби збільшення населення відбулося нормальним і законним способом. Це є тільки доказом, що ми добрі сусіди і не допустимо до депопуляції якоїсь менше здорової раси.

Щодо другого закиду, то це є фактом, що я багато шкоджу своїми насмішками. Американська позичка, недовіря заграниці, крадіжі в урядах і деморалізація суспільности — все те мої каверзи. Але є на те рада: визвати мене на поєдинок з ґа Скшинський-Шептицький і... буде по мені.

А колиб і це не помогло, то й так панове зі „Слова Польского" не повинні мати причини до розпуки.

Коли я не вмер від того, що довкола мене діється, то не вмре Річпосполита від того, що я на неї пишу.

Галактіон Чіпка

— Зріст приватного капіталу на Україні. Московські „Ізвєстія" пишуть, що на Україні помітний дуже живий зріст приватної торговлі, головно на селі. В першій половині минулого року товарооборот приватних купців становив суму 426 міліонів карбованців, в другій половині 656 міліонів карбованців. Цього року ця звишкова тенденція ще більша. Ясно, що це вводить московських комуністів у великий жах.

— Дисциплінарна відповідальність за легковаження українізації. Недавно писали ми про українізацію в Одесі та про її перевірку. Тепер ділимося з нашими читачами найновішими вістками про те, що на основі внесень провірочної комісії потягнула радвлада до дисциплінарної відповідальности керманичів одеських філій експортового хлібного тресту, ґумового тресту, транспорту і инших за нарушення декрету про українізацію, який то декрет забороняв приймати на службу людей, що не знають української мови в письмі та слові. Зрозуміло, що викликало це велике невдоволення у всіх одеських „русотяпів", що вже жалілися кілька разів у Москві на українізацію.

— Куди щезали жінки? У Варшаві відкрили зорґанізоване бюро торговлі живим товаром. Вело його сім (?!) братів Мірелів, перевозивши жінки літаками та автами на чужину, де мали звязки з такими бюрами в Антверпені, Парижі та Буенос-Айрес. За кожну вивезену жінку до Арґентини брали по 2 і 3 тис. долярів.

— Українському громадянству до відома. Після процесійного походу в неділю першого дня Зелених Свят на Янівське кладовище відбудеться також під великим хрестом серед могил українських стрільців спільна панахида зі всіми священиками. Після неї відбудуться вже рівночасно поодинокі панахиди з поодинокими священиками на могилах: 1) Безіменного Стрільця, 2) Луцейка й Крупи, 3) Шевчука, Фолиса і Саламоновича, 4) Бесарабової. Шановне громадянство проситься взяти громадно участь у всіх тих панахидах, як у спільній так і в поодиноких.

— З бережанських споминів про Франка. Сходини гуртка учнів вищої гімназії, як це подає д-р А. Чайковський в листі до Редакції „Діла", відбувалися деколи в його хаті, в кімнаті його синів, часто при його участи, а це дотичить 1902 р. і дальших літ коли сини його були учнями вищої гімназії. В р. 1901 дня 16 (3-го ст. ст.) травня відбулися сходини істор.-літературного гуртка в пивниці ново-вибудованої віллі д-ра А. Чайковського при замкнених дверях, при свічках, а прочитано тоді реферат про визвольний рух в Австрії 1848 р. та пропаґандистичну брошурку під наг. „Самостійна Україна". Очевидно — д-р А. Чайковський про сходини в своїй пивниці тоді не знав. Всі гімназійні гуртки були тайні, обєднаний пізніше гурток „Молода Україна" проіснував „конспіративним шляхом" до вибуху війни 1914 р., а велику бібліотеку тайного гуртка (звиш 2.000 томів) перевезено до Лапшина, де цю бібліотеку розібрали „Москалі". — Д-р Михайло Західний.

Дописи.

Старий Самбір. (*Свято Шевченка.*) Дня 6. ц. м. відбувся у нас концерт в честь Шевченка. В його програму входили цим разом виключно мужеські хори під умілою батутою п. Север. Гумецького, що під кожним оглядом вдоволили слухачів. Пречудова і до сліз зворушаюча була деклямація проф. Княжинського з Самбора „Присвята Андрію Козачковському". Инші точки програми випали теж бездоганно. На будуче треба комітетові серіозніше братися до діла, а точки програми повірити людям певним, що в останнім моменті не заводять, як це було цим разом.

Присутній.

Яворів. (*Перша Філія Українського Краєвого Товариства опіки над інвалідами.*) В памятний для цілого українського народу „Франковий день" — 28. травня 1926 р. відбулися в Яворові установчі збори філії УКТОші. На збори явилося около 40 людей, між ними члени-основателі філії. Попри справи формальної натури, як відчитання статуту, впис нових членів, вибір виділу, обговорено головну справу, задля якої заложено філію. На території Яворівщини, як і сумежних повітів, є багато інвалідів з визвольної війни. Доля їх дуже тяжка. Пр. про деяких з них ніхто й не знає, инші надармо вичотують цілими днями по ріжних наших громадянських установах, щоб добути якусь запомогу. Час до часу одержували дехто з цих інвалідів датки у грошах чи натурі (прим. на Різдво Великдень) з публичних жертв

Ідеї пролетаріяту нам і без московського мистецтва відомі, навпаки ці ідеї ми, як представники молодої нації скоріш відчуємо, скоріш віллємо у відповідні образи. Наша орієнтація на західно-европейське мистецтво, на його стиль, на його прийоми".

Хвильовий є приклонником орієнтації на захід і висуває гасло „цілком самостійного шляху" української літератури, якої „не заманиш калачиком" у Москву.

Ось саме у тому, як здавалось, такому надійному місці прорвалась гребля. Всі чини партії та уряду зелектризовані! Появилася легенда про український шовінізм навіть у самій партії, про зріст української дрібно-буржуазної психіки, ідеольогічні ухили і „вивихи" в партії, а навіть про антисемітизм теж у самій-же партії і то з боку Українців. Почалося лікування! Спершу статтями в пресі, а появилося їх до тепер на тему конфлікту двох культур на Україні, тобто російської та української, багато. Переважно—це статті наскрізь політичної, пролетарсько-ідеольогічної закраски пера Чубара, Гринька, Скрипника, деклярації Кагановича, редакційні статті політичних офіціозів уряду і партії і т. д. і т. д.

Партія стала на становищі дальшого ведення українізації, але обережно, постепенно, щоби не зразити до себе російського пролетаріяту, щоби „процес українізації — як сказав Каганович — не повернувся проти нас"... Словом партія вибрала золоту середину. Вона бажає і „невинность соблюсти і капитал приобрести". Українізація — не є для нас самоціллю — твердив тойже Каганович, але вона є одним із засобів будови соціялізму і тому ми проводимо і будемо її проводити в життя. — Так то воно, так, але всеж рішила та партія гамувати розмах тих своїх членів, що домагаються інтензивної і беззастережної українізації за всяку ціну та притуплювати протиукраїнізаційний запал тих, що її побороють. Словом комуністи мобілізують сили для боротьби з шовіністичною небезпекою, і з українським сепаратизмом тепер уже в нутрі власної партії. А це не аби який поступ!

Та ця мобілізація все одно на ніщо не придасться, бо життя та його закони сильніші за всякі штучно-будовані межі, воно сильніше за всякі писані ієрогліфи партійного хоч би й ленінського догматизму та доктринерства. Прорвалась одна гать на культурному фронті! — Її латають! Та вона напевно знов прорветься в тому самому місці, а далі під напором стихії не видержать і инші греблі, течія їх розторощить та перосте і покотиться власним природним коритом. **В. М.**

З українського життя в Америці.

Свято Франка в Філядельфії. — Жертвенність наших земляків. — Українські запомогові товариства.

Філядельфія, 25. травня 1926.

По всіх великанських просторах Америки, де тільки доля кинула українських емігрантів, святкуємо урочисто 10-літні роковини смерти Івана Франка. Святкуємо його концертами, амат. виставами, відчитами, святкуємо й Богослуженнями в греко-кат. і православних церквах. При нагоді тих ювилейних свят збирається жертви на памятник Франка у Львові, на що повинна вплинути звідси поважна сума. Випередила у нас всі місцевости Філядельфія, що перша влаштувала ювилейне Франкове свято. А саме заходом Т-ва ім. Франка (відділ 83 У. Н. Союзу) і при співучасти українських організацій міста відбувся у нас великий концерт в честь Франка ще 16 травня ц. р. Простора галя була заповнена по береги українським робітництвом. Свято отворив вступним словом гром. Р. Караїм, зазначивши, що Т-во ім. Франка вважало своїм обовязком започаткувати ювилейні свята Франка на вільній американській землі. Потім тутешній хор ім. Кошиця відспівав „Слава йому, слава" Сениці. З черги зачалися деклямації („Наймит" — Л. Радковський) і деклямація дитини. Були ще сольоспіви п. Ольги Тимкевичівної, скрипкове сольо ученика В. Пришляка, фортепянове сольо п-и Катрусі Росоловичівної і ин. Виступала також орхестра Т-ва українських американських горожан під управою П. Келичави і два хори: хор співацько-драматичного кружка Української Робітничої Громади („Вічний революціонер" і ин.) і хор ім. Кошиця під управою І. Лямпарта („Ой зійшла зоря" Леонтовича). Святочну промову виголосив з темпераментом д-р Лука Мишуга. По промові переведено збірку на памятник Франка у Львові, яка принесла 96 долярів. Свято це було під кожним оглядом вдатне.

•

Коли переглядати американську українську пресу, то в ній аж роїться від усякого роду покликів у справі складання жертв на ріжні старокраєві цілі, і від подяк за вислані до краю збірки. І справді треба признати, що наші заморські брати щиро піддержують усякі добрі почини в краю і відгукуються з допомогою на кожний слушний зазив. Тут потворилися і спеціяльні комітети для підмоги культурно освітним товариствам по наших селах, зложені з людей, що походять з тих сіл. Деякі з тих комітетів розвинули дуже живу, благодатну діяльність і посилають на ріжні установи в своїм селі нераз дуже поважні суми. Сміло можна сказати, що більшість читальняних домів у Галичині будується або відбудовується завдяки жертвенности Українців з Америки, не згадуючи про жертви на Рідну Школу, політичних вязнів, інвалідів, сиріт і т. п. Цю гарну рису наших заморських братів слід нам ще більше поглиблювати й культивувати, бо вона вяже нас тісно з Рідним Краєм, кажучи відгукуватись на всі його потреби, болі і страждання.

•

Сильну акцію розвивають у нас допомогові товариства, що гуртують у себе справді поважне число українського робітництва, яке складає львину часть тутешньої української еміграції. Ті товариства мають великі фонди і свої власні пресові органи, яких політична закраска залежить від складу членів і управ тих товариств. Так наша найбільша допомогова організація в Америці — Український Народній Союз, має понад 30.000 обезпечених членів і півтора міліона долярів маєтку. Її органом щоденник „Свобода", що виходить уже 34-ий рік. Тепер ведуть редакцію „Свободи" пп. Ревюк, д-р Мишуга і Лотоцький. Другою з черги щодо сили організацією є Український Робітничий Союз, що має около 15.000 членів. Його орган „Народня Воля" виходить 3 р. тижнево. Напрям „Н. В." соціялістично-меншевицький. Потім слідує „Провидіння", організація суто католицька, зі своїм органом „Америка" (3 р. тижнево), яку веде д-р Назарук. „Провидіння" має з горою 10.000 членів. Дальше є ще товариства: „Народня Поміч" (6.000 членів) і „Згода Братств" (4.000 членів), теж з власними пресовими органами. Всі товариства гуртують разом понад 65.000 членів, отже армію немалу. Всеж таки слід признати, що допомогові організації наших закарпатських (мадярських) Українців в Америці значно сильніші, бо у них буквально кожний емігрант обезпечений у своїм товаристві. Вичислені вгорі українські організації ведуть тепер інтензивну кампанію за приєднуванням членів, приймаючи нових членів без або за половину вписового. **О.**

Радянська Україна.

Українці в урядових установах України.

Генеральний секретар КП(б)У Каганович виголосив в часі 3. сесії ВУЦВК-ту у комуністичній фракції тогож ВУЦВК-ту обширний реферат на тему: „Досягнення і трудноші в проводженні українізації". Всі теоретичні міркування Кагановича на ту тему лишаємо тепер на боці, а подамо тільки той фактичний матеріял, яким користувався референт, маючи співвідношення сил у партії та в урядах УСРР зо гляду на їх національну приналежність.

Каганович твердить, що під впливом проводженої українізації досягнули Українці великих успіхів на полі здобування відповідальних урядових становищ. І так на 17 народніх комісарів (міністрів) України є 10 Українців (58·8 прц). На 41 голов окружних виконавчих комітетів є 25 Українців (61 прц.). В складі всіх комуністів голов районових виконавчих комітетів Українців є 73·5 прц., а в складі голов сільських рад є 75·3 прц. Українців. По селах радянський апарат зукраїнізований майже в цілости, за виняттям сіл, де переважає населення національних меньшостей.

В ділянці культурного будівництва можна, на думку Кагановича, підкреслити теж значні досягнення за останній рік. Нижча школа українізована на 80 відсотків, останніх 20 відсотків шкіл обслугує національні меншости. Праця над організацією середніх шкіл теж поступає вперед. Школи т. зв. політграмоти (партійні) І-ого і ІІ-ого ступіня українізовані на 60 відсотків. В Артемівському університеті (комуністична академія!) було в 1923 р. заледви 23 відс. студентів Українців, тепер є їх 46·3 відсотків.

Вся преса на Україні зукраїнізована в 61 відст. На 82 газети є 50 українських, а ще 1. квітня 1924 р. преса була зукраїнізована раптом на 37 відс. Продукція книжкових видань піднялася з 44 відсот. у 1924 р. до 58 відс. українських книжок в 1925 р. Колиж узяти на увагу тираж української книжки, бо він, на думку Кагановича, дає українській книжці велику перевагу, то 79 відс. усього тиражу.

(Мабуть тому, що українською мовою друкується переважно брошури і летючки агітаційного характеру та шкільні підручники. Вся наукова і взагалі поважна література друкується по російськи. — Прим. Ред.)

В 1924 р. не було в українській мові ні одного підручника для т.зв. політграмоти. В 1925 і 1926 р. видано 91.000 підручників політграмоти для села (агітаційні брошури! — прим. Ред.) і 15.000 для міста в українській мові. Щож до самої партії КП(б)У., то з першим січня 1924 р. було в партії 33,4 відс. Українців, а тепер є їх 47 відс. Колиж взяти вступаючих до партії кандидатів, то між ними є 70 відс. Українців. Партійна школа зукраїнізована на 60 відс. у комсомолі є 63 відс. Українців. В складі окружних комітетів партії України складають 42,4 відс. членів (в 1923 р. було їх 32 відс.). В складі секретарів окружних партійних комітетів є 41,2 відс. Українців, між завідуючими організаційними відділами Українців 46 відс., між завід. жіночими відділами партії Українців 49 проц.

Колиж взяти на увагу — казав дослівно Каганович — українізацію мас у цілости, то оживлення рад, над якими ми тепер працюємо є природньою живою українізацією. Те, що ми втягаємо селян до Центр. Викон. Комітету, те, що ми втягаємо значне число Українців на відповідальні та кермуючі становища, те, що ми маємо в дуже значному відсотку українізовані ради, все те є правдивою українізацією мас.

На думку Кагановича, як видно, Москва й її філія на Україні КП(б)У „пожалували" Українцям аж за багато. Та до тої справи ще повернемо.

Після голодівки.

Закінчення голодівки політичних вязнів з вул. Баторого.

Як нас повідомляють з вязниці, голодівка, яка розпочалася була в неділю, закінчилася в понеділок 14. ц. м. Президент окружн. суду п. К. Гавель приняв до відома домагання політичних вязнів і зарядив управі вязниці: 1) умістити політичних вязнів у спільних камерах, 2) дозволити на два проходи денно (1 год. передп., 1 год. попол.).

Лишається тільки ще одно розпорядження у вязниці, яке у високій мірі ображує людську гідність політичних вязнів — решітка при відвідинах. Відвідини відбуваються перед решітчатим вікном: видно тільки голову. Це викликує сумне враження і такі відвідини, замісць стати розрадою для вязня, стають подвійною мукою для нього і для його рідні, яка його відвідує.

Крайня пора, щоб президент суду п. Гавель відмінив і це варварське розпорядження, а то тимбільше, що міністр справедливости п. Маковський зарядив у Варшаві таку решітку скасувати. **Політичні вязні.**

НОВИНКИ.

— Конфіската. Вчорашне число нашого часопису сконфісковано за три місця вступної статті „Від апатії до активности".

— „Порадню матерей" в її новій домівці при вул. Ходоровського посвятив минулої неділі митр. Шептицький. Від „Краєвого Т-ва опіки над молоддю", яке, опікується нею, о. Дзерович дякував митрополитові за його дар — домівку, в якій примістилась „Порадня". Директором її є д-р Ол. Барвінський.

— До відома наших лікарів. На днях опорожнилась посада міського й залізничого лікаря в Белзі по д-рі Мар. Ковальськім, який задля родинних відносин перенісся у Західну Галичину. З огляду на те, що Белзщина не має від довгого ряду літ свого лікаря, було би вказаним, щоби один з наших українських лікарів осів у Белзі. Ціле громадянство Белзщини (40 сіл) приняло би свого лікаря дуже радо та піддержало би його працю морально та матеріяльно. Поспіх не зашкодить з огляду на опорожнення посади.

— Підлюте. Як довідуємося, для вигоди гостей купелевого заведення в Підлютім буде з днем 15-го червня ц. р. їздити вузько-торова залізниця щоденно в год. 1 в полудне з Броднева вгору аж до Підлютого.

— Хто хоче дітей? Одержуємо такого листа: Щиро прошу Світлу редакцію надрукувати в своїй газеті, що я віддаю 4 дітей, сироти, Наддніпрянців, за своїх, але до людей інтелігентних і багатих, бо діти родичів інтелігентних. Ді-